

של אבנים שעליו היו מקטירים.

רב פפא אמר: אושפיזא הוה נקיט היתה האש כולה מדלגת כאורח המדלג מהכא להתם, כך האש זימנין היתה הכא על גבי מזבח הנחושת וזימנין היתה הכא על גבי מזבח האבנים.

תנן התם במסכת מדות: בתחלה היה מזבח האבנים של שלמה כ"ח אמה על כ"ח אמה, ומתוך אותם כ"ח אמות מגרעים אמה מכל צד של מקום יסוד, ואמה מכל צד מקום הסובב, ואמה מכל צד מקום הקרנות, ואמה מכל צד מקום הילוך רגלי הכהנים, נמצא מקום המערכה כ' אמה על כ' אמה, **ובשעלו בני הגולה** ובנו בית שני הוסיפו עליו על המזבח ד' אמות מן הדרום וד' אמות מן המערב כמין גמא כמין גימל יונית כזו **והיה המזבח** כולו ל"ב אמה על ל"ב אמה ומקום המערכה כ"ד אמה על כ"ד אמה.

קשה, **מעיקרא**, עוד לפני שבנה שלמה, הוא **דאיסתלק** לה האש ממזבח הנחושת למזבח אבנים שבשילה!?

ומשנינן: רב הונא אמר רב **הוא דאמר כרבי נתן. דתניא:** רבי נתן אומר: **מזבח של שילה של נחושת היה חלול ומלא אבנים** ואם כן מצאנו תנא שאומר שמזבח של שילה של אבנים היה, וכדברי רב, ואמנם בכריתא הקודמת מוכח שבשילה היה מזבח הנחושת, אבל רבי נתן חולק בזה (50).

רב נחמן בר יצחק אמר: מאי לא נסתלקה האש אלא בימי שלמה דקאמר בכריתא דמשמע דעד ימי שלמה היתה האש על המזבח, היינו דלא **נסתלקה לבטלה** שלא נתבטלה לגמרי.

היכי הוי? רבנן אמרי: שביבא הוה משדרא זיקי אש שמים היו יוצאים בשעת הקטרה ממזבח של משה שהיה מונח בשילה למזבח

בדבר, וכן לר"א בן יעקב הוא חובה בשל אבנים, והמלבי"ם [סוף יתרון] כתב שלרבי נתן היה מזבח של אבנים רק בשילה ולא בנוב וגבעון, ומשום כך לא הזכיר רק שילה, וכן רב שנקט שילה גם כן כונתו להוציא נוב וגבעון, והיינו משום שלדעתם לא היה חובה בהם לעשותו של אבנים, רק רשות, ולכן עשו כן רק בשילה, אבל ר"א בן יעקב שדורש "שלש פעמים אבנים" סובר שהוא חובה בשלשתם.

והנה התוס' לעיל שם הביאו מהפסוק בדברי הימים ששלמה הקריב אלף עולות על מזבח הנחושת שעשה בצלאל, וזה היה בימי גבעון, ועל כרחנו לומר או כפירוש רש"י שר"א בן יעקב לאו חובה קאמר, או כהשפת אמת שהיה שם מזבח של משה ומלאוהו באבנים, אבל לפי

[נט ב] יעווי"ש בהערות, ורק הדרשה של שלש פעמים "אבנים" הוא רשות, והר"י קורקוס [בית הבחירה א יג] נוקט בפשיטות שלר"א בן יעקב הוא חובה, ויעו"ש עוד בהערות לקמן.

50. לפירוש רש"י סובר רבי נתן שבשילה היה מזבח מנחשת ומלאוהו באבנים, ואין זה כלל אותו מזבח נחשת שעשה משה, ונחלק על הכריתא שהאש שירדה בימי משה נסתלקה בימי שלמה, [ומכח זה הוצרך רש"י לומר שר"א בן יעקב לאו חובה קאמר, עיי' בדבריו], וכן מבואר מדברי התוס' [נט ב ד"ה והלא].

אולם השפת אמת מפרש שלרבי נתן היה בשילה מזבח נחושת שעשה משה, ורק שמילאוהו באבנים, ואם כן אין שום מחלוקת